



شورای سیاست گذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران

معاونت پژوهش

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

رابطه محرم و نامحرم در آیات و روایات

استاد راهنما:

سرکار خانم سکینه مرادی

استاد داور

نگارنده: معصومه رضاییان سیار

سال تدوین: ۱۳۹۸

چکیده

ارتباط زنان با مردان در اجتماع، در محیط آموزشی و کاری و ادارات دولتی و در محیط (خانوادگی) یکی از مسائل دو سویه است که ارتباط تنگاتنگ با حقوق زنان از یکسو و رعایت موازین شرعی از سوی دیگر؛ دارد. بخصوص اینکه عده‌ی در جانب رعایت موازین شرعی و عده‌ی دیگر به طرف داری از ادعای رعایت حقوق انسانی و بشری مسیر افراط و تفریط را پیموده‌اند و یا در حال وارد شدن به این معركه است مطالعه حاضر از میان ده‌ها مسائل مورد ابتلا در این موضوع (از قبیل ارتباط زنان با افراد غیر محروم، نگاه کردن به نامحرم، گفتگو با آنان و...) مسئله مصافحه و دست دادن زن با مرد نامحرم و دست دادن مردان با غیر همگن، مورد ارزیابی و کنکاش و استدلال از دیدگاه آیات و روایات مورد بررسی قرار گرفت.

کلید واژگاه: رابطه، محروم و نامحرم، دیدگاه آیات و روایات.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۵.....
گفتار اول: طرح تحقیق	
الف) تعریف تبیین موضوع	۷.....
ب) ضرورت و اهمیت تحقیق.	۸.....
ج) اهداف و فواید تحقیق	۸.....
ح) بررسی پیشینه موضوع تحقیق.	۹.....
د) سوالات تحقیق.	۹.....
ذ) فرضیه تحقیق.....	۹.....
و) روش تحقیق و گردآوری اطلاعات	۱۰.....
ژ) مشکلات و موانع تحقیق.....	۱۰.....
ه) ساختار تحقیق.....	۱۰.....
گفتار دوم: مفهوم شناسی	
الف) تعریف لغوی محرم و نامحرم	۱۳.....
ب) تعریف رابطه.....	۱۳.....
ج) تعریف اصطلاحی محرم و نامحرم.	۱۴.....
د) تعریف اصطلاحی رابطه.....	۱۴.....
فصل دوم: رابطه میان زن و مرد	
گفتار اول: محارم زن و مرد	
الف) محارم زن.....	۱۶.....
ب) محارم مرد.....	۱۶.....
انواع محارم.....	۱۶.....
گفتار دوم: انواع رابطه محرم و نامحرم	
الف) حدود روابط زن و مرد.....	۱۹.....
ب) ارتباط کلامی با نامحرم.....	۱۹.....
(۱) بیان عواطف.....	۱۹.....
(۲) قول معروف.....	۲۱.....
ج) ارتباط کلامی با محرم.....	۲۲.....
(۱) ارتباط کلامی با محرم.....	۲۲.....
د) ارتباط غیر کلامی با نامحرم.....	۲۲.....
(ذ) تحلیل نشانه های ارتباط غیر کلامی در آیات قرآن کریم.	۲۳.....

۲۵.....	۵) مصافحه با نامحرم
۳۰.....	— جواز نگاه مرد به زن.....
۳۷.....	و) ارتباط غیر کلامی با محروم.....
	گفتار سوم
	بررسی غیر کلامی با نگاه
۳۹.....	الف) نگاه کردن.....
۴۰.....	— موارد جواز نگاه مرد به زن.....
۴۶.....	ب) نگاه زن به مرد.....
۴۷.....	ج) حکمت استثناء موارد جواز برداشتن حجاب زن از نامحرم.....
۴۷.....	۱) بردهگان.....
۴۸.....	۲) خواجگان.....
	گفتار چهارم: بررسی منابع فقهی در ارتباط غیر کلامی با محروم و نامحرم
۵۱.....	الف) حکم دست دادن، لمس کردن و نگاه کردن.....
۵۱.....	۱) دست دادن.....
۵۱.....	۲) لمس کردن.....
۵۳.....	۳) نگاه کردن.....
۵۴.....	ب) بررسی منابع فقهی متعلقات اصلی ارتباط.....
۵۴.....	۱) مبانی فقهی متعلقات اصلی ارتباط.....
۵۴.....	۲) مکالمه و گفتگو.....
۵۶.....	۳) حدود و احکام ارتباط با نامحرم.....

فصل سوم: محروم و نامحرم در قرآن

	گفتار اول: محروم و نامحرم در نگاه اسلام
۵۸.....	الف) محروم و نامحرم در نگاه اسلام.....
۵۸.....	ب) خروج زنان پیغمبر از خانه.....
۵۹.....	ج) نگاه به افراد محروم و نامحرم در قرآن.....
۵۹.....	د) شأن نزول آیات سوره نور.....
۶۴.....	ذ) دست دادن با نامحرم از نگاه آیات و روایات.....

	گفتار دوم
	رابطه با نامحرم در قرآن
۷۰.....	الف) رابطه با نامحرم در نگاه قرآن.....
۷۶.....	ب) محروم و نامحرم در نگاه اسلام.....
۷۷.....	ج) نگاه زن به مرد.....
۷۸.....	د) حدود روابط زن و مرد.....

فصل چهارم: حدود روابط با نامحرم در اجتماع

گفتار اول: انواع روابط میان زن و مرد در اجتماع

الف) انواع روابط میان زن و مرد اجتماعی	۸۱
۲) روابط مبتنی بر پیوند خواهی جنسی	۸۲
گفتار دوم: اصول روابط در اجتماع	
الف) اعتدال	۸۵
ب) حیا	۸۶
ج) عفاف در روابط زن و مرد	۸۸
د) پوشش	۹۰
ذ) حدود پوشش در اسلام	۹۲
ط) احکام مشترک پوشش برای مردان و زنان	۹۵
ظ) فلسفه حجاب	۹۵
ن) قانونمندی رفتارهای جنسی	۱۰۲
ه) عدم بهره کشی	۱۰۴
و) پیشنهادات	۱۰۶
منابع	۱۰۸

در رفتارهای غیر ورزشی و در نظر گرفتن جریمه سعی می‌کند استعداد بازیکنان را به سمت انجام رفتار ورزشکارانه متمرکز نماید. از سوی دیگر رعایت عفاف، به کاهش استرس‌های ناشی از دغدغه‌های رقابت جویانه زنان با یکدیگر، در مددگاری و جلوه‌گری در محیط اجتماعی منجر می‌شود.

نتیجه گیری

ارتباط زن و مرد نامحرم بسیار حساس، ظریف و در عین حال خطرناک است. هیچ عاملی موثرتر و قوی‌تر از رعایت حدودی که اسلام برای رابطه مرد و زن در اجتماع قرار داده نیست.

از دیدگاه اسلام، ارتباط میان زن و مرد فی نفسه ممنوعیتی ندارد. روابط زن و مرد نباید به گونه‌ای باشد که تمتعات جنسی در آن سهمی داشته باشد. زیرا تمتعات جنسی، منحصراً در چارچوب زندگی زناشویی مجاز است و کشاندن آن از محیط خانه به اجتماع، موجب تضعیف فعالیت‌های اجتماعی می‌شود. زن و مرد باید با نگاه به شخصیت انسانی هم که به طور قطع در روابطی سالم خود را نشان می‌دهد، مرد باید در زیرساخت‌های فکری خویش، تصویر درستی از زن به عنوان یک شخصیت ارجمند، پاک، با کرامت و حرمت داشته باشد و زن نیز باید در روساخت‌های رفتاری اش که وجوده ارتباطی او را در پوشش، گفتار و حرکات نمایان می‌سازد، حرمت و کرامت زن بودن خود را نشان دهد. این تنها طریقی است که زن می‌تواند مقام و موقعیت خویش را در برابر مرد حفظ نماید.

پیشنهادات

بنده موارد ارتباط کلامی و غیر کلامی محروم و نامحرم را به صورت جزی بررسی کرده ام لذا به دوستان و طلاب علاقمند به این مبحث پیشنهاد می‌کنم که ارتباط غیر کلامی با محروم در قرآن روایات و سیره و اجماع و همچنین ارتباط غیر کلامی با نامحرم در اسلام را به صورت مجزا و کامل مورد تحقیق و بررسی قرار دهند.

منابع

- بهشت جوانان، مرات النساء ص ۱۱۷، و مانند آ» مستدرک الوسائل ج ۱۴ ص ۵-۲۶۴.
- تک. یزدی، بی‌تا: ج ۲، کتاب النکاح ؛ حکیم، ۱۳۹۱ق: ج ۱۴، صص ۳۵-۳۴.
- راغب اصفهانی، حسین (۱۳۶۲)؛ المفردات فی غریب القرآن ترجمه: محمد سید گیلانی، تهران.
- رضایی اصفهانی، محمد علی: (۱۳۸۷) پرسش های قرآنی جوانان: روابط دختر و پسر، قم، انتشارات پژوهش های تفسیر و علوم، چاپ سوم.
- حر عاملی، محمد بن حسن: «وسائل الشیعه»، مکتبة الاسلامیہ، ج چهارم، ۱۳۹۷ق.
- حکیم، سید محسن: «منهاج الصالحین»، دارالتعارف للمطبوعات، ج دوم، ۱۳۹۶ق.
- کح باف، محمدباقر روان شناسی رفتار جنسی، تهران، نشر روان، ۱۳۷۸، صص ۶۲، ۴۹ و ۶۶.
- قائیی، علی، نظام حیات خانواده در اسلام، تهران، سازمان انجمن اولیا و مریبان، چاپ هفتم، ۱۳۷۸ ش.
- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، (۱۴۱۲ق)، المفردات فی غریب القرآن، تحقیق: صفوان عدنان داوودی ، بیروت : دارالعلم الدار الشامیه.
- راغب اصفهانی، حسین: «المفردات»، دمشق، دارالقلم، ۱۴۱۶ق.
- ریچموند، ویرجینیا پی و جیمزی. مک کروسکی، (۱۳۸۸)، رفتارهای غیرکلامی در روابط میان فردی (درسنامه ارتباطات غیرکلامی)، ترجمۀ فاطمۀ اداد موسوی و زیلاعبداللهپور، زیر نظر غلامرضا آذری، چاپ دوم، تهران: دانزه.
- سامورو را، لاریا و دیگران، (۱۳۷۹)، ارتباطات بین فرهنگها، ترجمۀ غلامرضا اکیانی و اکبر میر حسنی، تهران: نشر بارز.
- سوسمان، لایل و سام دیپ، (۱۳۷۶)، تجربه ارتباطات در روابط انسانی، ترجمۀ حبیب الله دعاوی، مشهد: دانشگاه فردوسی.
- سیدررضی، (۱۴۱۴ق)، نهج البلاغه، قم: هجرت.
- شهید ثانی، زین الدین: «مسالک الافهام»، قم، مؤسسه المعارف الاسلامیہ، ۱۴۱۶ق.
- طباطبایی، سید محمد حسین، (۱۴۱۷ق)، المیزان فی تفسیر القرآن ، قم: دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم ، چاپ پنجم.
- طبرسی، فضل بن حسن، (۱۳۷۲)، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، تحقیق: با مقدمه محمد جواد بلاعی، تهران: انتشارات ناصر خسرو، چاپ سوم.
- طیب، سید عبد الحسین، (۱۳۷۸)، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران: انتشارات اسلام.
- فرگاس، جوزف پی، (۱۳۷۳)، روانشناسی تعامل اجتماعی: رفتار میان فردی ، ترجمه خشايار بیگی و مهرداد فیروزبخت، تهران: ایجاد.
- کلینی، محمد بن یعقوب: «الکافی»، تهران، دارالکتب الاسلامیہ، ج سوم، ۱۳۶۷.
- مطهری، مرتضی: «اجموعه آثار»، تهران، صدراء، ج دوم، ۱۳۷۹.
- مکارم شیرازی، ناصر: «تفسیر نمونه»، قم، دارالکتب الاسلامیہ، ج پنجم، ۱۳۶۸.
- مظفر، محمد رضا؛ اصول الفق، ه به کوشش صادق حسنزاده مراجی، قم: انتشارات فیروزآبادی، ۱۴۲۲ ق.
۳۱. معرفت، محمد هادی؛ التفسیر الاثری الجام؛ ع قم: التمهید، ۱۳۳۳ ش.
- یزدی، سید محمد کاظم: «عروة الوثقی».

طباطبایی، سید محمدحسین (۱۴۱۷)؛ المیزان فی تفسیر القرآن؛ ق: دفتر انتشارات اسلامی.
مطهری، مرتضی (۱۳۷۸). مجموعه آثار (مسئله حجاب)، ص ۵۰۸، تهران، صدر، چاپ نهم.
مهدی زاده، حسین (۱۳۸۱). حجاب شناسی چالش‌ها و کاوشن‌های جدید، انتشارات مدیریت حوزه علمیه، قم، چاپ اول، ،
ص ۲۰.

محمدی ری‌شهری، محمد، میزان الحكمه، ج ۷، ص ۵۱۰، مکتب الاعلام اسلامی، ۱۳۶۲.
مصطفوی، حسن؛ التحقیق فی کلمات القرآن الکری؛ م: تهران: مرکز نشر آثار علامه مصطفوی، ۱۳۶۰ ش.
مطهری، مرتضی، مسئله حجاب، ص ۸۸، تهران، صدر، چاپ دوم، ۱۳۷۴.
ر.ک: تفسیر نور التقیین، ج ۳، ص ۵۹۳؛ تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۴۵۱.
در احادیث اهل بیت(ع) نیز به ممنوعیت نگاه غلامان اشاره شده است و برخی با توجه به روایات مخالف آن را خلاف
احتیاط می‌دانند.(تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۴۵۲ و وسائل الشیعه، کتاب النکاح، باب النکاح، باب ۱۲۴، ح ۸).
ر.ک: وسائل الشیعه، ابواب مقدمات نکاح، باب ۱۱۱؛ جواهر الكلام، ج ۲۹، ص ۹۴؛ تفسیر نمونه، ج ۱۴، ص ۴۵۲.
محمدقاسمی، حمید اخلاق جنسی از دیدگاه اسلام، تهران، مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۳، چ ۱، ص ۲۱.
محمدی اشتهرارדי، محمد، زنان مرد آفرین تاریخ، تهران، افق فردا، ۱۳۷۹ ش
مصطفوی، مرتضی، مسئله حجاب، دفتر انتشارات اسلامی، وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، بی‌تا
مهریزی، مهدی، زن، تهران، نشر خرم، ۱۳۷۷